

TONNY RASMUSSEN

Tonny Rasmussen blev født i 1934 og kom i typograflære på et trykkeri i Vester Allé som 15-årig — direkte fra Folkeskolen. Han var fra et meget fagligt engageret hjem, hvor begge forældre var aktive i fagbevægelsen. Derfor var det også ret naturligt, at Tonny straks kom med i lærlingearbejdet. Dels i typograflærlingeforeningens bestyrelse og lidt senere også i Faglig Ungdoms bestyrelse. Det blev blandt andet til arbejde for lærlingelovens revision, oprettelse af landsorganisation og et Ungdommens Hus, men også international udveksling og de mere muntre arrangementer; for eksempel bal og Melodigrandprix i Folkets Hus.

Projekt Faglig Ungdoms historie, 1933-83

Interview: 19.11.1982, ved Lars Stigel

Jeg kom i lære den 1. august 1950 i Merkantiltrykkeriet og kom jo så automatisk med i lærlingearbejdet.

I '51 - vil jeg tro, kom jeg med i lærlingeforeningens bestyrelse

(Typograflærlingenes) og blev kasserer i den og kom så automatisk med i Faglig

Ungdom. Og, jeg vil tro, fra '52 kom jeg med i bestyrelsen – det der dengang hed sekretariatet, som bestod dels af svenderepræsentanter, dels af lærlingerepræsentanter. Jeg kan huske, på det tidspunkt var formanden Svend Aage Rasmussen (TR's far) – han var skrædder, og kassereren, det var Gunnar Christensen – han var kasserer i malerne.

Så var der en tømrer – jeg tror han hed Svend Aage Petersen – han er i tømrerforbundet, og der var også en HK'er med, der hed Hans Jensen. Han er en af næstformændene i HK i dag, og så var vi en hel række lærlinge – vi udgjorde sekretariatet.

KAN DU FORTÆLLE NOGET OM DIN ARBEJDSPLADS. HVOR MANGE LÆRLINGE VAR DER, HVORDAN VAR DER AT VÆRE?

Det var sgu meget nemt, for der var en mester og en svend og så mig som lærling. Så det var en meget lille virksomhed.

VAR DET ET GODT STED AT VÆRE I LÆRE?

Jeg lærte virkelig faget der, for jeg blev simpelthen sat til alt – lavede hele produktionen. Selvfølgelig ikke til at begynde med, men på et senere tidspunkt var det mig, der lavede hele satsproduktionen. Jeg fik en udmærket oplæring. Og det man så eventuelt kunne mangle derudover, det fik man så på teknisk skole. Og det var jo én af de store ting vi havde i Faglig Ungdom. Vi havde jo aftenskole. Vi gik på teknisk skole fire aftener om ugen i vinterhalvåret. Vi startede – jeg tror – i september og blev ved til omkring 1. april – fra klokken 17.30 til 19.30 på Teknisk Skole.

Og det var jo en af de store mærkesager for Faglig Ungdom, det var jo at få afskaffet aftenskolen. Vi ville jo have dagskole, og der nåede vi jo frem til at vi satsede meget på lærlingelovens revision – var det ikke i '54 vi fik den revideret. Den var jo helt tilbage fra 30'erne.

HVORDAN KÆMPEDE I FOR EN REVISION?

Ja, det gjorde vi jo dels ved at holde en hel række weekend-konferencer og møder, og jeg kan huske, der var en fra Smedeforbundet, som var meget aktiv i den henseende; han hed Amstrup fra Smedeforbundet centralt. Han var en af dem, der havde skrevet lovudkastet. Så var der her inden for det østjyske område formanden for Faglig Ungdom i Randers, der hed Tage Jensen, og som i dag også sidder som sekretær ovre i Smedeforbundet. Han var meget aktiv på

det tidspunkt. Han var ansat på Skandia i Randers på lærlingeværkstedet — man havde et specielt lærlingeværksted på Skandia, og der var Tage læresvend for alle de lærlinge. Han var meget aktiv. Vi har holdt flere konferencer sammen med FU i Randers. Og på det tidspunkt blev vi også fra de forskellige FU-afdelinger — der var faktisk kun Aarhus, Odense, Randers og København, hvor der var FU-afdelinger — der blev vi af LO inviteret til møde i København, hvor vi i og for sig fik udkastet til den ny lærlingelov forelagt. Det var Anistrup, der forelagde det der, hvor vi så kunne komme med vores synspunkter omkring den revision, der var af lærlingeloven. Og på det tidspunkt forsøgte vi at lave en landssammenslutning for Faglig Ungdom, men den stred altså på et eller andet tidspunkt imod nogle interesser i LO. LO var ikke interesseret i at der skete en sammenslutning. Det har ligget der i '53 – '54 ... i hvert fald i begyndelsen af 50'erne.

HVAD GJORDE I FOR AT LAVE DEN DER LANDSORGANISATION?

Det var blandt andet på det møde i København, hvor der var repræsentanter fra alle de der FU-afdelinger. Og der forsøgte vi at gøre det, men vi led jo under det, at vi jo havde vores arbejde at passe, og vi havde vores aftenskole om aftenen. Der var ligesom ikke mulighed for at vi kunne få fri til at deltage i nogen møder. Og som følge deraf kunne vi ligesom ikke komme sammen og tale om de ting der. Og derfor så blev det ikke til noget på det tidspunkt. Vi forsøgte at få et nærmere samarbejde med København, og det lykkedes også på et vist tidspunkt, hvor Aarhus, Odense og København fik et nærmere samarbejde, men ikke noget formelt. Det var mere at vi snakkede sammen om tingene — udvekslede erfaringer.

MEN LO GIK IMOD DET, HVORFOR GJORDE DE DET?

Ja, det har jeg også undret mig over mange gange senere. Jeg har aldrig kunnet finde ud af det, hvorfor man gjorde det. Jeg ved sgu ikke — opbygningen af FU var jo også anderledes dengang, for der var det jo sådan, at hver lærlingeafdeling havde sin egen svenderepræsentant og for eksempel i FUs love, der var det sådan, at det skulle være en svend, der var formand, og det skulle også være en svend, der var kasserer. Vi var i og for sig styret fra svendenes side, kan man sige. Uden at man dermed kan sige, at vi var

underlagt dem, og vi fik da lov til at boltre os. Men sådan var lovene og bestemmelserne. Det var svendene, der sad på de ledende poster inden for FU.

MEN DET DER MED LÆRLINGELOVEN – FIK I NOGEN INDFLYDELSE PÅ REVISIONEN PÅ DET MØDE I KØBENHAVN?

Vi kom med ændringsforslag, men jeg kan ikke huske, hvad det var. Vi fik jo ikke med den nye lærlingelov aftenskolen afskaffet. Man fik en hensigtserklæring om, at den skulle afskaffes på længere sigt.

MEN I (TYPOGRAFERNE) HAVDE FÅET DAGSKOLE I STARTEN AF 50'ERNE?

Nej da. Til jeg er udlært den 1. februar 1955, da var vi på aftenskole. Det man eventuelt kan tale om med dagskole for typograflærlinge, det var, at der blev oprettet nogle specielle lærlingekurser, jeg tror det var af fire ugers varighed, men de var på Aalborg Tekniske Skole. Og der var der nogle mestre, der syntes, at deres lærlinge kunne ikke nok, og så blev de sendt på sådan et fire-ugers kursus i Aalborg, men hvem der har lavet det og så videre ved jeg ikke. Jeg tror, at de fortrinsvis var lavet for de lærlinge, der kom fra byer, hvor der ikke var fagskoler, de blev sendt til Aalborg en gang hvert læreår. Men de byer, hvor der var tekniske skoler med fagklasser, de havde ikke nødig at komme på de kurser, og der var der så nogle af mine kammerater fra dengang der, hvor mester syntes, at de ikke kunne lære nok på skolen, at de skulle have det der supplerende med, de kom af sted til Aalborg. Det var ganske enkelte.

I HAVDE IKKE IDÉER DENGANG OM AT AFSKAFFE MESTERLÆREN?

Nej, det mener jeg ikke, at vi havde. På det tidspunkt snakkede man meget om Sverige, hvor man havde lavet de såkaldte "yrkesskoler", håndværksskoler, og det havde vi meget til debat; om vi skulle overtage det svenske system med yrkesskoler, men jeg kan ikke huske mere. Det kan godt passe, at det var på det tidspunkt, fordi, ja EFG var jo slet slet ikke på tale, men det er jo en form for det, man kan kalde yrkesskoler efter svensk mønster, som vi har det i dag. Men det var det eneste, vi talte om med hensyn til afskaffelsen af mesterlæren. Og det kommer også ind i billedet, for der kommer vi til at tale om de store årgange i slutningen af 50'erne, begyndelsen af 60'erne og der siger vi, at der ikke var nok, der kunne få en håndværksmæssig uddannelse, for der var ikke lærepladser nok. Og derfor måtte man jo prøve at finde ud af, hvad man gjorde ved de store årgange. Og en af løsningerne kunne så være oprettelsen af nogle fagskoler, håndværksskoler, hvor man simpelthen gik på skolen og havde nogle

praktikværter, hvor man kom ud. Men selve uddannelsen foregik for det meste på en skole.

VAR DET SÅDAN MED DEN NY LÆRLINGELOV, AT LÆRLINGEBEGRÆNSNINGEN BLEV AFSKAFFET?

Det loft stod jo ikke i lærlingeloven, for det stod i de enkelte fags overenskomster. Det var begrænsningen i de enkelte fags overenskomster, som blev afskaffet; hvor man sagde, at der ikke måtte findes begrænsninger i overenskomsterne, og de er så blevet afskaffet hen ad vejen efter '54 – det har selvfølgelig været til overenskomstforhandlingerne. Man har ikke, som man gør nu, grebet ind i overenskomsterne, men man har bare sagt, at man ikke kunne godkende overenskomster med lærlingebegrænsninger.

MEN NÅR DU SIGER, AT DET VAR I MEGET AKTIVE OMKRING, DET MED DEN NY LÆRLINGELOV, GJORDE I SÅ NOGET UDADTIL FOR AT MARKERE JER OVERFOR OFFENTLIGHEDEN ET CETERA?

Nej, det mener jeg ikke, at vi gjorde. Vi havde et meget tæt samarbejde med både DSU og Frit Forum (den socialdemokratiske studenterorganisation) – dem havde vi et tæt samarbejde med omkring det med lærlingeloven, og jeg ved da, at jeg selv har deltaget i diskussionsmøder i DSU, hvor der har været folketingsmedlemmer til stede på det tidspunkt, hvor vi har diskuteret, men de aktioner man kender i dag over for offentligheden, dem kendte vi ikke den gang.

DE FOLK, DER SAD I FU, VAR DET DSU'ERE, VAR I MEDLEM AF DSU OGSÅ?

Nogle var, og nogle var ikke. Nogle var DSU'ere, det er korrekt. Men vi blev ikke valgt efter politik dengang. Vi så mere på, at man kom fra lærlingeafdelingerne, og det var i grunden lærlingenes sag, vi arbejdede for, og så gik det politiske sådan mere i baggrunden. Vi var ikke så politisk bevidste i partipolitisk forstand på det tidspunkt.

DET VAR IKKE SÅDAN, AT EN DKU'ER IKKE KUNNE BLIVE VALGT?

Næh.

STØTTEDE I OP OM L. MAJ-DEMONSTRATIONERNE?

Nej, overhovedet ikke. O.K., vi har da nok været med med fanen, men det kan jeg ikke erindre.

VI MÅ LIGE TILBAGE, HVOR VI STARTEDE. DU SAGDE, AT DU KOM HURTIGT IND I LÆRLINGEARBEJDET. HVORFOR KOM DU HURTIGT IND I DET – DER ER MANGE ANDRE, DER IKKE KOMMER IND I DET OVERHOVEDET?

Man er jo flasket op hjemmefra med det — med fagforening, ikke. Min far var kasserer i Skræddernes Fagforening og var aktiv inden for Socialdemokratiet. Min mor var aktiv inden for socialdemokratisk kvindebevægelse. Og far blev så senere formand for Faglig Ungdom. Jeg har jo fået det ind med modermælken, og derfor blev jeg medlem af DSU, da jeg var 16 år — man skulle være 16 år for at blive medlem. Det faldt helt naturligt, at man automatisk kom med i det. Ja det er man fortsat med og har været hele ens liv.

SÅ HAR DU SIDDET I FU SAMMEN MED DIN FAR?

Ja, han var formand, og en lærling kunne godt være næstformand, så jeg var næstformand, så det blev i familien.

DET GAV IKKE ANLEDNING TIL GENERATIONSPROBLEMER?

Nej det vil jeg ikke sige, fordi — ja O.K., han var meget indstillet på ungdommens forhold, han var meget idealistisk indstillet. Vi havde sgu aldrig nogen kontroverser og også med Gunner Christensen, der var kasserer — jeg vil sige, vi havde et meget fint samarbejde, selv om de var ældre end os, og de var svende og så videre. Vi fik sgu i og for sig lov til at boltre os, som vi selv havde ideer og lyster til.

DE BREMSEDE IKKE JERES INITIATIVER?

Nej, jeg kan i hvert fald ikke erindre, at de har bremset os. Vi kunne blive bremset i økonomisk henseende, hvis vi ville holde nogle fester — og vi holdt jo mange fester og underholdninger og baller og så videre — dem kunne vi måske nok blive bremset i, hvis vi ville bruge for mange penge til det, men ellers har jeg ikke følt, at vi har været bremset.

DU SAGDE, AT DU VAR BLEVET KASSERER I TYPOGRAFERNES LÆRLINGEFORENING. HVAD LAVEDE EN LÆRLINGEFORENING DENGANG?

Ja, hvad lavede vi. Vi havde da, synes jeg selv, betydelig større aktivitet i vores lærlingeforening end nu. Vi havde konstant i hvert fald ét arrangement en gang om måneden, og det kunne være af faglig karakter. Vi kunne have nogle af fagets — dem, der stod for den nye udvikling inden for typografien — dem havde vi herovre til foredrag. Vi kørte kammeratskabsaftener, hvor der var almindelig underholdning af os selv, og vi havde hvert år en forårsfest. Vi havde

sommerudflugt, og vi havde også en vinterfest, og der lavede vi selv revyer; skrev og opførte revyer og så videre. Så vi havde sgu meget stor aktivitet. Grunden til at vi også havde mange deltagere, det var jo, at vi var jo henne på Teknisk Skole i Nørre Allé, og det var meget nemt at gå hen og sige til dem: Der er møde i lærlingeklubben i aften oppe i Kongreshuset – og så startede vi altid vores møder kvarter over otte lige efter skolen. Så faldt det helt naturligt, at der var en hel del fra de forskellige klasser, som kom til møderne.

HVORDAN VAR ORGANISATIONSPROCENTEN?

Den var omtrent 100%, fordi man kunne simpelthen ikke være på teknisk skole, når man ikke var medlem af lærlingeforeningen.

HVORDAN OVERTALTE MAN FOLK?

Man gik jo rundt i klasserne. Hver gang der mødte et nyt hold førsteårslærlinge på skolen, så kom kassereren og sagde: Så skal I lige have en indmeldelsesblanket til lærlingeforeningen. Og så skulle man aflevere den der. Så skulle vi betale kontingent sammen med svendene. Da havde vi ikke selv kontor, og det foregik oppe i kælderlokalerne oppe i Kongreshuset, der sad kassereren hver fredag. Og det var så meget ofte lærlingens pligt at kræve kontingent op ved svendene, og han skulle selvfølgelig så også op og betale for lærlingene. Andre betalte så til lærlingekassereren. For eksempel dem, der arbejdede på de små steder. Jeg kan huske, at vi betalte 35 øre om ugen i kontingent dengang – men inden jeg var holdt op, var det steget til 75 øre.

HVOR MANGE MEDLEMMER VAR I CIRKA?

Vi var cirka 110.

OG HVOR MANGE VAR AKTIVE ELLER KOM JÆVNLT TIL MØDERNE TIL GENERALFORSAMLINGERNE?

Jeg vil tro, at vi har samlet et halvt hundrede stykker til en generalforsamling. Og når vi så holdt fester, og det var med påhæng, så kunne vi godt samle et par hundrede mennesker.

SÅ DELTOG JERES SVENDEREPRÆSENTANT I GF?

Svenderepræsntanten deltog i alle arrangementer inden for lærlingeforeningen.

MEN DELTOG I I FAGFORENINGENS GF?

Nej. Vi havde ikke adgang til afdelingens generalforsamlinger eller fester. Ikke engang som observatører.

HAR DE FÅET DET SENERE?

Ja, da lærlingene fik adgang til at blive medlem af forbundet – det må være ved delegeretmødet for seks år siden, da blev det automatisk fastsat, at der skulle en lærlingerepræsentant i afdelingsstyrelsen som observatør. Og de har stemmeret til alle afstemninger og møder, der foregår både i afdelingen og i forbundet. De er fuldgældige medlemmer.

HVILKE AF DE ANDRE LÆRLINGE FORENINGER VAR AKTIVE? HVEM VAR DE MEST AKTIVE?

Ja, det var tømmerne og smedene og syerskerne og blikkenslagerne og malerne og murerne til dels også. Altså de traditionelle håndværksfags lærlingeafdelinger, de var i og for sig meget aktive. Og så havde vi jo – men den døde lidt ud, det var jo en reminiscens fra 40'erne – vi havde noget, der hed Budenes Fagforening, og de var under SID. Og Budenes Fagforening havde selvfølgelig også interesse i at være medlem af Faglig Ungdom, men de dør altså ud i begyndelsen af 50'erne som afdeling, fordi man jo går over til det mere motoriserede. Og det fænomen, der hedder heldagsbude, det begynder at forsvinde, da bilen kommer ind – så bliver det chauffører.

Var man ikke i lære, så kunne man blive optaget i Budenes Fagforening og så på den måde få tilknytning til FU.

VAR DET OGSÅ DEM, DER ARBEJDEDE PÅ ELVIRASMINDE?

Nej, for de kunne jo ikke komme ind i Budenes Fagforening – de skulle i for sig være bude. Arbejdsdrengene og arbejds pigerne havde ikke noget sted at være organiseret andet end i deres fagforening. Og dem havde vi ikke med i FU. Vi holdt altså slavisk på at FU, det var den faglige ungdom – så dem kunne vi ikke have med. Det var en bevægelse for den faglige ungdom.

NÅR NU TYPOGRAFLÆRLINGE HOLDT SINE ARRANGEMENTER, VAR DER SÅ OGSÅ BEHOV FOR AT FU HOLDT NOGLE? ELLER VAR DE AF EN ANDEN KARAKTER?

Ja, men der blev også holdt samlede fester i FU. Og så begyndte man i cirka 1955, da jeg er på vej ud – da havde KFUM, noget de kaldte Åbent Hus-arrangementer, hvor de samlede unge mennesker til underholdning i deres

bygning henne i Klostergade, og der var vi nogle stykker inden for FU, der sagde, at det var urimeligt, at de kristelige skulle sidde på de unge mennesker — de kunne jo samle op til 400 sådan en lørdag aften. Og det er jo klart, det var på et kristent grundlag. Og det var jo mange af FU's medlemmer, der var med der. Og så siger vi, at vi kunne jo have samme chance for at samle de unge mennesker, og så opstod idéen. Og det var FU og DSU og Frit Forum, der gik ind i det der sammen med Arbejdernes Fællesorganisation, som gik ind som økonomisk garant for det der. Og der fik vi så stablet, det der hed "Det Unge Aarhus" på benene. Og det var et sted, hvor vi havde en times underholdning. Vi startede klokken otte søndag aften med en times underholdning, og så var der bal til klokken halv 12. Og der kunne kun købes sodavand. Og det blev holdt i nogle forsamlingslokaler i Christiansgade, der hed Otium. Der samlede vi dem ovre. Der kunne være et par hundrede, sommetider 300, der stod på ryggen af hinanden; en slags tyrkisk dampbad. Og det blev efterhånden for snævert derovre. Så begyndte vi at flytte ud i skolernes aulaer — skiftevis den ene søndag i Møllevangsskolen og den anden søndag i Sct. Annagades skole. Og somme tider havde vi nogle rigtig store arrangementer — så tog vi Kongreshuset. Den kunstneriske leder var ham der var leder af den kommunale parkunderholdning på det tidspunkt, Knud Werner. Han var forretningsfører for en af boligforeningerne og havde som hobby at stå for parkunderholdningen — det var han kunstnerisk leder af. Derigennem kunne vi skaffe underholdning. Og hans medhjælper, som hed Franz Erik Nielsen, han overtog det på et tidspunkt. Og så var det jo meget brugt, at man rundt på restauranterne, dels Aarhushallen og Maritza og Den blå Fugl, de kørte underholdning om aftenen. Og det vi hørte, kom til byen. Så tog vi kontakt til de kunstnere, og spurgte, om de for et mindre beløb ville kunne komme ud og underholde i en pause, eller inden de skulle optræde.

Vi har haft meget fin underholdning. Så havde vi så ligesom KFUM, der lavede det på et kristent grundlag, så ville vi prøve at lave det på et fagligt grundlag og et politisk grundlag. Og der har vi haft en hel række mennesker, som er blevet interviewet på scenen overfor de unge mennesker. Vi lod som oftest en ung interviewe vedkommende — og engang havde vi statsminister H.C. Hansen. Vi har haft borgmesteren, byrådsmedlemmer og folketingsmænd. Det var et fast indslag, at vi hver aften skulle have et interview med en eller anden mere eller

mindre kendt person. For ligesom at give det et mere alvorligt islæt. Det var en strålende succes. På det tidspunkt holdt vi også selv Melodigrandprix. Vi samlede 1100 mennesker oppe i Kongreshuset – vi tog kunstnere ind: Dorte vandt et år, vi har haft Bjørn Tidemand og Eugen Tajmer, det var Franz Erik, der stod for det, og så var det Christoffersen, der var kunstnerisk leder af Sans souci (i Kolding) og på det tidspunkt var kunstnerisk leder af underholdningen ude i Friheden. Der blev averteret i alle landets aviser; at man kunne indsende forslag til en melodi og en tekst, og så sad vi i et udvalg og kørte det igennem, og så blev der udvalgt seks, og de blev så overdraget til professionelle kunstnere, som afleverede dem der. Og der var kø på fra grammofonselskaberne omkring hvem der vandt. Vi havde en jury, der sad der, og publikum fik også en stemmeseddel, så de kunne vælge deres favorit. Det foregik simpelthen som det rigtige Melodigrandprix dengang. Og det havde vi kæmpesucces med.

OG SÅ STOD DET FAGPOLITISKE LIDT I BAGGRUNDEN?

Så stod det lidt i baggrunden.

MEN GAD DE UNGE HØRE PÅ DE DER INTERVIEWS, ELLER VAR DE KUN KOMMET FOR AT HØRE PÅ UNDERHOLDNINGEN?

Ja, vi må jo nok erkende, at det var ikke det der var den største succes i, det der. Og for ligesom at skabe ro i salen må jeg indrømme, at når vi havde interview, så blev lyset tændt i salen, så vi kunne pille de værste urostiftere ud. Men til sidst så erkendte de alligevel, at der var et eller andet fornuftigt i det der indslag. De fortsatte det hele vejen igennem. De kørte det udelukkende sådan der. Og så døde Det Unge Aarhus simpelthen dengang, da det, vi kaldte pigtrådsmusikken, kom frem, der i begyndelsen af 70'erne. Det kørte altså til begyndelsen af 70'erne. Ja hvornår var det Beatles kom frem?

JA DET VAR I '62 ...

Ja, så passer det sgu nok ikke, så har det nok været til midten af 60'erne. For der begyndte vi at komme i den situation, at dels ville de unge jo have det der pigtrådsmusik, og dels havde vi svært ved at skaffe det. Der var ikke så mange orkestre, og i og med at der ikke var ret mange, så pressede de jo prisen op – det blev enormt dyrt. Og så måtte vi lukke til sidst – vi havde ikke økonomisk mulighed for at gennemføre det.

DER KOMMER NOGLE GANGE I BLADET NOGLE SUK OVER, AT DE UNGE MENNESKER IKKE HAR ANDET I HOVEDET END BALLER OG SÅ VIDERE, MEN DET MED STUDIEKREDSE, DET GIDER DE IKKE AT GÅ TIL?

Jeg vil nok sige, at i den tid jeg var med, da kunne vi godt samle dem, og vi kunne godt samle dem til weekendmøder. Og hvis man så følger FU til slutningen af 50'erne og begyndelsen af 60'erne, da mener jeg, at der faldt det noget tilbage – den mere samfundsbevidste del af det. Vi kunne godt i min periode, for der var kampen om aftenskolen og revisionen af lærlingeloven, og det kunne vi samle folk sammen til. Det er klart, at vi kunne samle flere folk til ballerne end til de faglige arrangementer.

HVAD LAVEDE I ELLERS AF FAGPOLITISKE TING?

Ikke overenskomster – det var vi i og for sig ikke blandet op i, for det var jo noget svendene ordnede, det havde vi ikke indflydelse på, og det var jo i og for sig kun gennem svenderepræsenteranten, at vi havde meddelelsesmuligheder til fagforeningen.

I HAVDE IKKE SAMLEDE LANDSMØDER FOR TYPOGRAFLÆRLINGE?

Jo, det havde vi, der var hvert år; der samlede forbundet lærlingene til et søndagsmøde i forskellige byer på skift, hvor man så kunne komme med, men det var jo ikke ret mange, der deltog i det – et halvt hundrede lærlinge fra hele landet.

Men så kan jeg huske i cirka 1953, da lavede typografforbundet det første lærlingekursus og det var på Faxe Ladeplads på Folkeferies kursusejendom. Jeg tror vi var tre eller fire lærlinge her fra afdelingen, der var med i Faxe. Der var vi på tredages kursus, hvor vi blev sat ind i forbundets love og overenskomster. Det var forbundsformand Henry Nielsen, der ledede det kursus. Det var det første lærlingekursus, og derefter begynder lærlingekurserne inden for forbundet at komme. Det har senere udviklet sig til at man holder otte dages lærlingekursus hvert år.

MEN ELLERS VAR DET SVENDENE, DER LAGDE POLITIKKEN FOR LÆRLINGENE?

Ja, jeg tror nok, at vi gjorde en del ud at få fortalt, at lærlingelønnen skulle hæves. Jeg startede på en løn på 29 kroner og 15 øre om ugen, og jeg sluttede vel med noget med 70 – 75 kroner. Den første svendeløn, jeg havde – der havde vi en ordning; hvis vi efter vi var udlært blev på lærestedet, så skulle vi på minimalløn – og da jeg var udlært, da var jeg nødt til at blive, for jeg er udlært

den 1. februar, og jeg kunne først aflægge svendeprøve i slutningen af marts og fik først at vide i april om jeg var bestået. Da var det sådan, der blev man på lærestedet, indtil man havde bestået, og så var man pligtig til at gå for minimallønnen, og den var på 171,40 kroner, og da kom mester meget generøst og sagde, at han godt ville gi mig 175 kroner. Jeg var der til den 11. maj, så blev jeg fyret. Men så kunne jeg gå lige op på Marselis Tryk og få arbejde der, og der steg jeg til 229 kroner – det har været byens gennemsnitsløn på det tidspunkt for typografer i maj 1955. Men så en anden ting, som vi kom ind på i FU, det startede vist i 1951, hvor vi fik en henvendelse fra FU København, at de havde fået en henvendelse fra FU i Braunschweig om, at de ønskede et nærmere samarbejde, og at de gerne ville have en udveksling, så der kom tyskere herop og danskere til Tyskland. Og der mener jeg, at FU i København selv havde noget udveksling med Berlin og Hamborg, og de kunne ikke overkomme at tage mere. Det overlod de så til os med Braunschweig. Og vi talte så sammen om det i FU, og vi syntes, det var en god idé. Det var jo efterkrigsårene, og vi var jo klar over, at den tyske ungdom trængte til at få noget opdragelse i demokrati, hvordan det virkede og komme op at se hvordan et demokrati virkede her i Danmark, for at give dem en forståelse af det. Så vi sagde ja til det der. Måske var det i '52, at vi havde 25 – 30 heroppe. Og året efter havde vi også nogle heroppe, og de blev så privatindkvarteret ved andre lærlinge. Så havde vi så hold i Tyskland. Og det havde vi så hvert år – jeg kan ikke sige, hvor mange år det var, og lederen af det første hold i '51 og '52, han var ældste lærling fra folkevognsfabrikkerne i B. og ham har jeg stadig forbindelse med.

HVAD BESTOD DE BESØG AF?

Vi havde dem på virksomhedsbesøg, vi var på Mols på udflugter, Centralværkstedet, mejeriet Enigheden, til modtagelse på rådhuset og ellers så gjorde vi meget ud af hele tiden at vi var nogen stykker, der gik sammen om aftenen og så sørgede for at der var en dansker, der kunne tale tysk og så ad den vej kunne få nogle samtaler i gang. Og så holdt vi selvfølgelig en festaften med bal og så videre. Jeg tror nok, at vi havde meget udbytte ud af det, men at de nok havde om ikke større udbytte af det.

I LAVEDE OGSÅ TYSKKURSUS?

Ja, det gjorde vi, for de skulle jo derved, og de skulle jo kunne tale tysk.

HOLDT I STUDIEKREDSE I FU-REGI?

Der er et eller andet ... nej, det kan jeg ikke huske ... så det er nok ikke bleven til noget

BLADET, VAR DET NOGET DER BLEV LÆST MEGET, VAR DET NOGET I SATSEDE MEGET PÅ?

Vi satsede meget på bladet, men hvor meget det blev læst. Der var et bladudvalg nedsat i sekretariatet, og det var jeg ikke med i. Jeg blev på et vist tidspunkt i et meget kort tidsrum redaktør for bladet, fordi de ikke kunne finde andre. Ellers var det en journalist fra Demokraten.

DET MÅ HAVE KOSTET NOGLE PENGE?

Det gjorde det også, men vi fik jo tilskud fra Fællesorganisationen, eller rettere sagt – vi fik 3000 kroner om året, og det var mejeriet Enigheden, Folketeateret og har det så været produktionsforeningen som den tredje, der har givet 1000 kroner hver, fordi Folketeateret skulle jo af deres overskud give tilskud til fagbevægelsen, og Enigheden, som jo er et kooperativt mejeri, jo på samme måde og produktionsforeningen – det var jo rugbrødsfabrikken og kulforretningen (dengang) og de overskud blev fordelt på Fællesorganisationens generalforsamling, og der fik vi så 3000 kroner mod, at de tre firmaer fik en annonce hver i bladet. Det var i og for sig dem, der betalte bladet dengang.

Så kan jeg huske, at der var et andet projekt vi var meget involveret i – det har været i '54 – der var mangel på ungdomsboliger, og der var man inde på et projekt om at udbygge Kongreshuset. Da havde Fællesorganisationen forsøgt at opkøbe ejendommene ned ad Sønder Allé, og der skulle der i underetagen laves butikker, på 1. sal skulle der laves kontorer for fagforeningerne, på 2. salen skulle der laves en stor sal, som skulle kunne kobles sammen med den eksisterende store sal i kongreshuset, og oven over, der skulle der så være kollegieværelser. Og der var der på det tidspunkt sådan nogle støtteordninger, at hvis man byggede nogle ungdomsboliger, så skulle man selv skaffe 10% af byggeomkostningerne. De 90%, dem fik man som statsgaranterede lån. Og det var vi meget inde omkring. Jeg tror, på det tidspunkt var formanden for Fællesorganisationen Rudolf Jensen, der senere blev rådmand, og vi var til flere møder med ham angående det projekt. Men det strandede på, at der var en, der ikke ville sælge sin ejendom nede i Sønder Allé – det er den nede ved

porten. Og man kunne ikke sætte ekspropriation i gang for at få det der lavet, så derfor strandede hele det der projekt. Og der skete en ændring med hele den der lovgivning omkring bygningen af ungdomsboliger, så det ville blive betydeligt dyrere for os.

HVORDAN BOEDE LÆRLINGENE ELLERS?

Vi boede hjemme ved forældrene – det var man nødt til, man havde jo ikke løn til at kunne bo ude, så vi var nødt til at bo hjemme.

VAR DER MANGE DER OPGAV LÆRETIDEN PÅ GRUND AF DET MED AT BO HJEMME OG DEN DÅRLIGE LØN?

Vi var ude for, at der var mange, der ikke fik den faglige uddannelse, fordi forældrene ikke havde råd til at betale det. Faren var måske arbejdsløs halvdelen af året, ufaglært, der var flere børn i familien, så var der ikke mulighed for at få en faglig uddannelse. Og så var der desuden det, at man kunne komme ud af skolen, når man var 14. Og så var det meget brugt, at man havde arbejdsdrenge rundt omkring, og der kunne man tjene store penge – som lærling kunne man få 20 kroner om ugen, men som arbejdsdreng kunne man få noget der lignede 100 kroner om ugen.

VAR DER ELLERS IKKE MANGE, DER STARTEDE SOM UNGARBEJDERE ET STYKKE TID FØR DE KOM I LÆRE?

Som hovedregel skulle man gå et halvt år eller et år. Som 14–15-årig gik man som arbejdsdreng og som bydreng, og så kunne man komme i lære, når man var 15 – det var hovedreglen. Det var meget sjældent, som for mit vedkommende, der kom lige ud fra skolen til sommerferien og gik direkte i lære den 1. august. Det var meget få, der gjorde det ... men det hang sammen med, hvor man havde gået i skole. Der var fire såkaldte Mellemskoler: Fjordsgade Skole (som var en blandet skole), der var Christiansgade (ren pigeskole), så var der Munkegades Skole (ren drengeskole) så var der Finsensgade Skole (blandet). De elever, der var udgået fra de skoler, som på en eller anden måde skulle have arbejde, for dem, der var udgået fra Munkegades Skole, de kunne altid finde arbejde hos en tidligere Munkegadedreng. Det var på samme måde for mit vedkommende. Min mester var munkegadedreng og det at have gået på Munkegadeskole, det var i og for sig adgangsbetingelsen; at man havde en god skoleuddannelse, og man havde en pæn opdragelse.

DU HAR GÅET I SKOLE HELE TIDEN DEROPPE?

Ja, jeg har boet i Falstersgade.

DER ER OGSÅ NOGET MED, AT I GERNE VILLE HAVE ET "UNGDOMMENS HUS"?

Ja, det ville vi, det var tomten nede i Guldsmedgade. Der hvor Føtex ligger. Det blev jo schalburgteret under krigen. De tog jo en hel turné: Søndergade (hvor Bennets rejsebureau ligger) – totalt bombesprængt ved Føtex i Guldsmedegade og den ejendom, der ligger på hjørnet af Nørregade og Hjelmensgade, hvor der nu sælges hårde hvidevarer i stueetagen plus den på hjørnet af Nørregade og Paradisgade, der hvor der var farvehandel – de ejendomme blev bombet en nat enten i '43 eller '44. Og der stod så hele den tomt henne i Guldsmedegade, og det gjorde vi meget ud af, at der skulle bygges et ungdommens hus. Vi manglede et sted, hvor vi kunne udfolde os. Jeg kan huske på et tidspunkt, jeg tror det var DKU, der fik idéen, og den var vi med i fra Faglig Ungdom. Vi holdt grundstensnedlæggelse henne på tomten, hvor vi nedlagde grundstenen til ungdommens hus. Der blev aldrig noget ud af det. Vi har jo stadigvæk ikke et ungdommens hus.

HVAD MED "HUSET", SKULLE DET IKKE HAVE VÆRET UNGDOMMENS HUS?

Det havde vi ikke inde i billedet, for det var jo forhistorisk museum. Men vi stillede krav om at få et ungdommens hus.

MEN KRAVET OM ET HUS PÅ TOMTEN, VAR STUDENTERORGANISATIONERNE OGSÅ MED?

Jeg kan ikke huske det. Det var med henvendelse til byrådet og grundstensnedlæggelsen, som var dengang en "happening", som jo ikke hed det dengang; det var jo ikke kendt dengang. Det har nok været på det tidspunkt, hvor vi begyndte at få weekendfri, hvor vi holdt lørdag middag. Jeg mener, det var en lørdag eftermiddag. Om vi har muret ... det står svagt i erindringen. Grunden stod jo tom meget, meget længe.

VAR DET NOGET AVISERNE SKREV OM?

Nej, det kan jeg ikke huske.

SÅ ER DER OGSÅ NOGET, DER HED DET KOMMUNALE UNGDOMSNÆVN?

Ja, der havde jeg sæde i et par år.

HVAD LAVEDE MAN DER? DER VAR EN, DER HED HARRY HANSEN?

Ja, men det var borgmesteren, der var formand for udvalget. Harry Hansen var sekretær ... eller var han ikke. Har du nogen oplysninger.

JA, HAN VAR FORMAND I 1954.

Ja, men borgmesteren var med. Det var borgmesteren, der ledede møderne, for det var Unmack Larsen. Det var samtlige ungdomsorganisationer fra de uniformerede spejderkorps og så videre. Vi var jo en 25 stykker. Det er jo altså det, der i dag er afløst af Ungdommens Fællesråd. Og jeg mener, at det var på lovgivningsplan, det var fastsat, at der i hver kommune skulle være et ungdomsnævn, som dels skulle tage sig af oprettelse af ungdomsskoler og dels også tage sig af ungdommens fritidsproblemer. Og da havde vi jo meget snak om – ja for satan – det var tilskuddene, fordi idrætsorganisationerne; der var ingen grænser for, hvad de kunne få stillet til rådighed af faciliteter til fodboldbaner, stadionanlæg og så videre. Og de uniformerede ungdomskops kunne få en hel række tilskud. De kunne få tilskud til bygning af hytter i Hørhaven og i Blommehaven, som jo var kommunens grunde, hvor de uniformerede spejderkorps var. Og der manglede vi ligesom nogle faciliteter, dels for de politiske ungdomsorganisationer og også for Faglig Ungdom. Og det var ligesom vi ikke kunne komme igennem, fordi vi sagde også, at vi havde nogle fritidsproblemer, og da har der været store drøftelser i ungdomsnævnet om oprettelsen af et ungdommens hus. Jeg kan huske, at vi på et tidspunkt i ungdomsnævnet var fremme og vedtog en udtalelse om, at byrådet skulle foranstalte, at der blev lavet et ungdommens hus. Men det kom aldrig igennem i byrådet. Og det er rigtigt, der holdt vi nogle konferencer om fritidsaktiviteter for ungdommen. Der blev også lavet nogle undersøgelser om hvor meget fritid, ungdommen havde. Og det havde noget at gøre med teknisk skole. Det var kommunen, der lavede de undersøgelser. På et tidspunkt, der fik vi en heltidslønnet kommunal embedsmand, der stod for ungdomsarbejdet, Børge Nielsen. Han blev sekretær for ungdomsnævnet og heltids på det job. Og der lige efter krigen havde Aarhus fået venskabsbyer i de øvrige nordiske byer: Bergen, Gøteborg og Åbo. Da var der udvekslinger mellem ungdommen i de fire byer, og der blev holdt konferencer med repræsentanter fra ungdomsnævnene i de fire byer. Jeg var selv med til en i påsken '54 oppe på Båhusgården i Uddevalla; det var Gøteborg, der stod for arrangementet. Der var jeg repræsentant fra FU og ungdomsnævnet til en sådan konference blandt de

fire byer. Det samarbejde er fortsat langt frem i tiden. Det var et udspring af ungdomsnævnet. Og konferencerne gik på skift mellem de fire byer. Og det gav sig videre udslag i på et senere tidspunkt, at der også kom udveksling af skoleklasser. I 50'erne var der et meget stort samarbejde mellem de nordiske lande.

MEN FIK I NOGET UD AF UNGDOMSNÆVNETS ARBEJDE. SATTE DET SIG NOGEN SPOR, DER VAR VÆRD, AT NÆVNE FOR UNGDOMMEN?

Jeg kan ikke huske noget i hvert fald, det har det åbenbart ikke gjort. Jeg kan ikke erindre noget. Jeg kan huske, at det var et helvedes slagsmål hver eneste gang. Hver eneste gang sad vi fra de politiske, og der havde vi samarbejde både med KU, DSU, DKU og Radikal Ungdom, og der kunne vi finde sammen, fordi vi følte, at vi kom i mindretal overfor de uniformerede og idrætsorganisationerne, og der måtte vi holde sammen. For vi sagde, at det var jo ikke alle unge mennesker, der var interesserede i at løbe på en fodboldbane. Vi måtte have nogle steder, hvor vi kunne lave nogle aktiviteter også for de mennesker, og dem havde vi ikke. Vi havde ikke nogen lokalefaciliteter. Vi ville have lokaletilskud, vi ville have kommunen til at betale, når vi skulle ud at leje lokaler. Så ville vi have kommunen til at give tilskud. Og så blev der lavet en form for et ungdomshus. Det var ungdomsgården oppe på Skovvangsvej. Det var jo en gammel tyskerbarak, som kommunen stillede op deroppe. Det kom til at hedde Ungdomsgården Skovvang. Der kunne vi komme op og få lokaler deroppe, og jeg mener, at de var gratis for ungdomsorganisationerne. Men det var ligesom om, at det lå uden for byen dengang. Vi gik jo på teknisk skole, og så skulle vi derop bagefter og ja, jeg tror ikke engang, at der gik en bus derop forbi dengang. Jeg mener, at så skulle vi med sporvognen til Tordenskjoldsgade og så gå derop – det lå for afsides. Skulle vi lave noget, skulle vi have det i den indre by, og derfor blev Ungdomsgården jo aldrig den succes, som den kunne være blevet, for vi kunne simpelthen ikke trække de unge mennesker derop. Det er sgu rigtigt, vi fik Ungdomsgården Skovvang deroppe. Og så var der en villa til, hvor der var en del små mødelokaler. I tyskerbarakken, der var der en sal, og så var der nogle mindre lokaler og et køkken. Det var forbeholdt ungdommen. Det er først inden for de sidste fire år, der er kommet alkoholbevilling – ellers var det alkoholfrit. Vi brugte det ikke ret meget. Vi holdt til i kongreshuset.

DER HAVDE I KONTOR?

Nej, FU har aldrig haft kontor i den tid. Aktiviteterne foregik på Malernes kontor – det var en af de få fagforeninger, som havde eget kontor. Og der holdt vi meget til ovre ved kassereren. Og alle sekretariatsmøder blev holdt i de små mødelokaler oppe i Kongreshuset. FU havde ingen kontor.

HAVDE TYPOGRAFERNES FAGFORENING IKKE KONTOR?

Nej, det var hjemme ved formanden og kassereren. I Folkets Hus i kælderlokalerne med indgang fra Sønder Allé (ind ved parkeringspladsen). Det var noget forfærdeligt noget; det blev kaldt katakomberne – der var der kontrol af arbejdsløse. Hver fagforening havde nogle små lokaler dernede, mørke og triste og så videre. Her foregik afkontrolleringen af de arbejdsløse. Dengang gik de arbejdsløse jo til kontrol hver dag. Her foregik kontrollen og udbetalingen af understøttelse. Fagforeningerne havde kun det kontor. Kassereren slæbte så sine bøger frem og tilbage hver dag. Man var heldig, hvis man fik et skab dernede, hvor man kunne lægge sine ting. Men her foregik kontingentindbetaling og understøttelsesudbetaling for en lang række fagforeninger.

Jeg kan huske ... det er nok fra slutningen af 30'erne – jeg er fra 1934 – hvor jeg gik med min far til kontrol deroppe, når han var arbejdsløs, deroppe i katakomberne. Der var et hav af mennesker deroppe, men det var fagforeningskontorerne dengang. Malerne havde kontor herovre på Aaboulevard, og Tømrerne havde også oppe i deres stiftelse oppe i Mørksgade. SID har nok også haft, men det kan jeg ikke huske. De havde jo deres egen afkontrollering af arbejdsløse henne i Studsgade.

VAR DER NOGEN LÆRLINGEGRUPPER, DER IKKE VAR ORGANISEREDE?

Lærlingearbejdet har altid haft det, at pludselig kommer der gang i en lærlingeforening, der er nogen der har forstået at få de unge med, og så er der gang i den lærlingeforening i en to-tre år. Og sørger de ligesom ikke for at få opdraget nogen efterfølgere til at følge efter dem, så kommer der så en nedgangsperiode, og den kan godt vare både to og tre og fire år. Og så går det pludselig igen. Sådan er det med alt ungdomsarbejde, og sådan var det inden for lærlingebevægelsen. Typografernes Lærlingeforening arbejdede på det tidspunkt godt, men noget efter at vi var holdt op, så begyndte den også at

stagnere, og så kom den op igen. Det ser man: Hele lærlingebevægelsen går i bølger.

HAR DET NOGET MED AT GØRE, AT DET ER EN ORGANISATION, HVOR MAN SKAL OPDRAGES TIL AT VÆRE MED I FAGBEVÆGELSEN, NÅR MAN BLIVER VOKSEN?

Ja, jeg havde nær sagt, at hvis man i dag går rundt til fagforeningerne, så vil man nok se, at de tillidsmænd, der sidder der, har fået deres første opdragelse gennem lærlingeforeningen. Det er den måde, man kommer ind i det på; at interessen bliver fanget, og så får man den første påvirkning, opdragelse og den første skoling.

MEN DET VAR IKKE NOGET DER TILTRAK "MASSERNE"?

Nej, det vil jeg ikke sige. Når man nu var i den situation, at man sad til lærlingegeneralforsamling – og der var en eller to af bestyrelsen, der var udlærte og der skulle nogen nye ind, ja, man tog jo aldrig førsteårslærlingene – de havde jo ikke nået at markere sig – dem var der ingen der kendte, vel. Så man skulle helt op til, at man havde været lærling i halvandet til to år, før man kom ind i lærlingebestyrelsen. Så gjorde man jo den fejl, at man aldrig fik rekrutteret nye, før de gamle var udlært. Nu var vi heldige, kan man sige, for vi havde fire et halvt års læretid og det vil sige, at vi kunne være med i lærlingearbejdet i fem år, hvor de fleste jo kun havde fire års læretid og så være med i fire år og måske kun aktive i to år.

HVAD SÅ TIL FU'S GENERALFORSAMLINGER. KOM FOLK DER, ELLER VAR DET KUN LÆRLINGEFORENINGEMES BESTYRELSER, DER KUNNE KOMME?

Det var kun bestyrelserne plus svenderepræsentanterne, der kunne komme der. Og jeg mener, at vi ikke kunne samle ret mange til de generalforsamlinger. Jeg mener, at det var meget få, vi samlede.

DER VAR IKKE KAMPVALG OM FORMANDSPOSTEN?

Nej.

DER, DA DIN FAR GIK AF SOM FORMAND, DA VAR DET KAMPVALG MED ERIK VESTERGÅRD. KENDER DU HAM?

Ja, han var fra smedene. Han blev formand. Han var næstformand.

HVORFOR STILLEDE HAN OP?

Jeg tror, det var noget med et generationsskifte, hvor far nu efterhånden var kommet op i årene. Fatter er født i 1908, og det var så i 1962; han var altså 54, og Erik Vestergård har været cirka 30. Det har været et generationsskifte, hvor man sagde, at far var for gammel. Det lå meget snært med stemmetallene, men jeg var ikke med i det.

DET MÅ HAVE VÆRET LIDT BITTERT FOR DIN FAR, NÅR HAN HAVDE VÆRET MED I SÅ MANGE ÅR?

Jeg tror nok, at han på sin vis var ked af det den gang. De kom jo med problemerne til ham, lærlingene. Jeg kan huske en der var smidt ud fra sin læreplads; han kom for sent om morgenen, og det var faktisk en bagatel. Jeg tror han var møbelpolstrer.

Jeg kan huske, at han sad derhjemme, og han græd. Han turde ikke gå hjem til sin far og mor og fortælle, at han var smidt ud af lærepladsen. Han vidste ikke, hvad han skulle gøre. Så var han så kommet hjem til fatter der. Så sagde fatter, at det måtte han se at finde ud af. Og så næste morgen stod fatter op og tog ned til mesteren og havde så aftalt med lærlingen, at han skulle stå nede om hjørnet, og så skulle han så snakke med mesteren om det. Og så – han fik det løst – og knejten kom ind igen. Jeg vil ikke sige, at der var talrige eksempler på det, men der var mange, som han hjalp. Det gjorde han sgu virkelig.

DET MÅ HAVE TAGET MEGET AF HANS TID?

Det gjorde det sgu også – jeg kender ikke noget til familieliv. Det kunne allerhøjst være om søndagen, ellers har jeg aldrig haft noget familieliv. Men så havde vi det jo på en anden måde. Så var vi jo engagerede. Fatter og mutter, de diskuterede hjemme, ja, så kom vi jo automatisk med i det. Vi er flasket op med det. Så kan man måske sige, at vi har savnet noget på en anden front, men vi har haft nogle oplevelser på en anden måde, som jeg i dag ikke ville undvære.

DU SAGDE OGSÅ, AT DU PÅ ET TIDSPUNKT HAVDE VÆRET KONSTITUERET FORMAND FOR FU?

Ja, det var jeg, for fatter blev jo syg i '52 – han var jo med i modstandsbevægelsen under krigen, og som følge af dét havde han fået tuberkulose og blev indlagt første gang i '52. Og der var han indlagt i hvert fald i et halvt år, og da var jeg konstitueret. Og den første tur, vi skulle have til

Tyskland, da skulle han have været med som leder. Og så sagde sekretariatet, at jeg havde så stor tilknytning til fatter, at jeg godt kunne konstitueres som formand. Så igen i '54 blev han indlagt, da var jeg igen konstitueret som formand.

HVAD BESTOD FORMANDSARBEJDET I?

Det bestod ikke i andet end at lede sekretariatsmøderne og sørge for, at det fungerede

DET VAR IKKE SOM EN FAGFORENING?

Nej, slet slet ikke – det var jo de enkelte lærlingeforeninger, der tog sig af deres lærlinges problemer.

MEN FUNGEREDE LÆRLINGEFORNINGENE SÅ SOM EN SLAGS FAGFORENING, SÅ MAN TOG UD PÅ ARBEJDSPLADSEN, HVIS DER VAR NOGLE PROBLEMER.

Lærlingeforeningen kunne ikke komme ind på arbejdspladsen, så skulle man henvende sig til fagforeningen. Lærlingeforeningen havde sgu ingen status som noget som helst. Det var en sammenslutning af lærlinge, som forsøgte at lave et eller andet for lærlingene på det faglige, politiske og ikke mindst på det selskabsmæssige område.

SPORT?

Nej, det mener jeg ikke, at vi havde.

HVAD LAVEDE I ELLERS I FRITIDEN?

Hvilken fritid? For om vinteren gik vi på Teknisk Skole fire aftener om ugen. Og når man havde været på arbejde siden om morgenen, så, hvis man ikke lige skulle til møde, så gik man hjem og hørte radio eller læste avis. Og da arbejdede vi jo også om lørdagen, så der var ikke noget weekendfri, der var kun søndagen. Men en meget yndet fornøjelse var at gå op og ned ad strøget og se på piger. Penge havde vi jo ikke noget af. Det kunne strække til at vi en enkelt søndag kom hen på noget, der hed Funkisbar henne ved siden af Stiftstidende – der var Marie Christensens konditori, og der var også en bar, der hed Funkisbar – det var faktisk en slags jazz-restaurant, hvor de unge mennesker kunne komme ned søndag eftermiddag klokken fire, hvor der var matiné. Der kunne man altså godt gå ind og få en enkelt øl og en sodavand. Der har jeg blandt andet oplevet

Leo Mathiesen. Der var mange kendte, en der hed Freddy Albeck. Man kunne også spille kort – vi havde jo ikke fjernsyn.

VAR DET JAZZMUSIK, DU KUNNE LIDE?

Ja. Og der var også en jazzklub oppe i Aarhushallens annekshal, den hed Circle Jazz, og der var en der hed ... jeg kan ikke huske det, men det gjorde vi meget. Og så gik vi også på danseskole. Det kostede mange penge, men det var ligesom noget man skulle. Men det var jo også et sted, hvor man kunne møde piger. Det var det vi fik fritiden til at gå med. Og en gang imellem kunne der blive til en biografbillet. Det var ikke så tit.

MEN I SKULLE JO OGSÅ HAVE NOGLE PIGER MED TIL FESTERNE?

Der var vi jo så heldige, at der var en masse sypiger, så de blev jo inviteret hver gang til alle lærlingeforeningernes fester. Og ligesådan chokoladepigerne. Dem inviterede vi også. Men så havde vi jo også nogle dengang i byen, der var ude på ballade. Vi havde i Kongreshuset dengang en udsmyder, der hed Marcussen. Han var tidligere bryder og en kraftkarl. Og hvis du nogensinde kommer ud i Stadionhallen, i søjlegangen derinde i hallen, der står en bryder – det er Marcussen. Han har stået model til den bryderfigur. Og der var der blandt andet en der hed "Røde Bob", og han havde en bande – han var fra Falstersgade. Han eksisterer sgu endnu, og hans største fornøjelse var at gå op at slås med Marcussen, og når der var baller i Folkets Hus, så kunne man kun komme ind, hvis man havde medlemskort. Og da kan jeg huske – jeg tror det var Syerskernes Fagforening, der havde holdt bal – og Faglig Ungdom var inviteret. Hvis vi havde et medlemskort til en lærlingeforening, så kunne vi komme ind. Så var Røde Bob altså kommet og forsøgt at slås med Marcussen og havde smadret nogle af glasruderne i dørene. Og det udviklede sig til at Politiet, de kom, og da var der store tumulter, for vi syntes ikke, at politiet opførte sig pænt; de var nogle slyngler, nøjagtig som i dag. Så resultatet var altså, at vi væltede en politibil deroppe, og så drog vi i demonstration ned gennem Søndergade til politistationen, hvor vi råbte og skreg med Politiet lige bagefter. Så der var der store tumulter i byen dengang, hvor vi sloges med politiet. Nej, vi sloges ikke, for de var fornuftige nok til at blive inden døre. Og så blev det jo koldt, og vi gad ikke at stå der mere, og så gik vi hjem. Så vi havde også vores spektakler med Politiet.

Men der var tit slagsmål oppe i Kongreshuset. Det var hver eneste gang, der var bal deroppe.

Udskrevet 22. – 23. november 1982/Lars Stigel